

МОН УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(УНУ)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова виконавчої комісії УНУ
Олена ЯРОШИНСЬКА
18.05.2026

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» для конкурсного відбору на навчання для здобуття ступеня доктора філософії

Голова фахової атестаційної комісії

_____ Руслан МУДРАК

Укладачі: д. е. н., професор Руслан МУДРАК (гарант освітньої програми);
завідувач кафедри економіки, к. е. н., доцент Алла ОСІПОВА; к. е. н., доцент
Людмила СМОЛІЙ

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки, підприємництва та інформаційних технологій (протокол №5 від 15 травня 2026р.).

Схвалено вченою радою факультету економіки, підприємництва та інформаційних технологій (протокол № 6 від 18 травня 2026р.).

ЗМІСТ

	Вступ	4
1.	Характеристика змісту програми	5
2.	Перелік питань для підготовки до фахового іспиту	12
3.	Критерії оцінювання підготовленості вступників	17
4.	Список рекомендованої літератури	17

ВСТУП

Програма вступного іспиту фахового вступного випробування до аспірантури за галуззю знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація» за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» відображає загальне коло кваліфікаційних вимог до теоретичних знань претендентів для вступу до аспірантури. На основі програми складається перелік питань вступного іспиту й формуються екзаменаційні білети.

Метою складання вступного іспиту є перевірка й оцінювання фундаментальних знань вступників із функціонування підприємств і державних систем, механізму управління економікою на мікро-, мезо- та макрорівнях, а також форм, методів й економічних важелів регулювання економічних процесів та встановлення їхньої достатності для проведення наукових досліджень з обраної галузі науки.

За цією спеціальністю можуть навчатися в аспірантурі фахівці, які мають повну вищу освіту за ступенем магістра або освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста чи магістра із спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» та суміжних з нею інших спеціальностей. Вступники до аспірантури повинні мати фундаментальні знання у сфері теоретичних та прикладних економічних дисциплін, систем управління економікою різних ієрархічних рівнів, мікро-, мезо- та макроекономічного прогнозування й планування, розвитку економіки відповідних рівнів ієрархії, державного регулювання економіки, мати здібності до науково-дослідної роботи, володіти сучасними методами наукових досліджень.

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

1. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Підприємство в сучасній системі господарювання.

Ринкове середовище господарювання підприємств. Загальне середовище господарювання та його чинники (природні, демографічні, політичні, науково-технічні, економічні, міжнародні). Операційне середовище функціонування підприємства (постачальники ресурсів, споживачі продукції, посередники, конкуренти). Ринок, як динамічна система, концепція динамічної ринкової рівноваги. Типи ринкових структур та конкурентна поведінка підприємств. Ринкова ціна і фактори її формування на мікро- та макрорівні. Види ринкових цін та прояв їх стимулюючої, синхронізуючої й сигнальної функції.

1.2. Конкурентоспроможність підприємства.

Конкурентоспроможність та конкурентна позиція підприємства. Чинники утримання конкурентної переваги. Потенціал конкурентоспроможності. Оцінка потенціалу конкурентоспроможності підприємства. Критеріальні та експертні методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу.

Змістова характеристика конкурентної переваги. «Аналіз пар», як спеціальний вид оцінки конкурентних переваг підприємства. Відносність конкурентної переваги. Класифікаційні ознаки конкурентних переваг підприємства. Джерела конкурентних переваг. Види діяльності при конкуренції, що входить у ланцюг цінності підприємства.

Конкурентна перевага й типові стратегії. Джерела конкурентної переваги. Фактори утримання конкурентних переваг. Система конкурентних стратегій підприємства.

Комплексний підхід до підвищення якості й конкурентоспроможності продукції. Етапи стратегії управління якістю. Перегляд основних видів діяльності підприємства для розширення ринків збуту. Пожвавлення інвестування нововведень у перспективні напрями. Ефективне використання внутрішніх джерел підприємства.

1.3. Економічне управління підприємством.

Основні процеси підприємства. Система економічного управління «витрати-випуск-прибуток». Характеристика та взаємозв'язок між зміною витрат, рівнем операційної активності та прибутком у системі СУР-аналізу. Система контролю на підприємстві. Стратегічний та оперативний контролінг. Функції та інструментарій контролінгу. Поняття та особливості формування збалансованої системи показників на підприємстві.

Послідовність і зміст процедур прийняття рішень у системі економічного управління підприємством. Системний аналіз як основа прийняття економічних управлінських рішень. Сутність та елементи технології прийняття управлінських рішень. Методи прийняття управлінських рішень. Вимоги до вибору методів економічного управління підприємством.

Роль бюджетування в системі економічного управління підприємством. Сутність бюджетування. Об'єкти й суб'єкти бюджетування. Визначення об'єктів бюджетування залежно від існуючих завдань і потреб підприємства. Поняття бюджетного процесу і бюджетного циклу. Етапи бюджетного процесу.

1.4. Економічна діагностика.

Система діагностики. Основні підходи до читання фінансових звітів підприємства. Загальні принципи діагностики. Класифікація факторів для побудови систем етіологічної діагностики. Інструментарій діагностики. Оцінка фінансової стійкості суб'єктів, як прикладної основи діагностики економіко-фінансової діяльності підприємства.

Основні типи моделей для діагностики економіко-фінансового стану підприємства: описові, предикативні, нормативні. Аналіз за фінансовими коефіцієнтами. Концепція інтегрованого об'єктно-орієнтованого аналізу прибутку підприємства. Методика рейтингової оцінки фінансового стану підприємства. Експертна система діагностики та аудиту фінансово-господарського стану підприємства.

Загальна характеристика джерел інформації про активи, зобов'язання та власний капітал. Основні терміни балансу підприємства та економічна суть господарських операцій, відображених у його окремих статтях. Агрегування фінансової звітності для цілей діагностики.

Алгоритм проведення діагностики економіко-фінансової діяльності підприємства.

Визначення загальних пропорцій іммобілізації капіталу підприємства в його майні. Резерви оптимізації структури активів. Групування капіталу підприємства за характером участі у виробництві для цілей діагностики.

1.5. Управління проектами.

Системний підхід до управління проектами. Склад елементів системи та їх взаємозв'язок. Основні умови управління проектами. Основні та локальні цілі та функції управління проектами.

Проектування організаційної структури управління проектами. Базові елементи організаційної структури проекту. Функціональний та цільовий підходи, їх переваги та недоліки. Сутність та основні форми зовнішньої та внутрішньої організаційних структур. Принципи побудови. Види зовнішніх організаційних структур - традиційної, матричної, гібридної, модульного зв'язку, їх характеристика, умови використання.

Методологічні підходи до планування проектів. Традиційний підхід, систематичний, багатостадійне та багаторівневе планування. Методологія «витрати-час-ресурси» (CTR). Інтеграція проекту. Формування інформаційної системи управління проектом (PMIS). Компоненти структуризації проекту. Методологія структуризації, її характеристика і значення.

Основні принципи побудови та відмінності стрільчастих графіків (ADM) та графіків передування (PDM). Система PERT. Діаграма сітки проекту. Методологія обчислення параметрів сітьового графіка (ранніх та пізніх строків

початку і закінчення, визначення критичного шляху, критичних та некритичних робіт, запасу часу щодо некритичних робіт). Визначення тривалості робіт проекту.

Сутність, завдання та види календарних планів.

Види проектних витрат, методика їх обчислення. Вибір джерел ресурсного забезпечення проекту. Оптимізація недостатньої кількості.

Система контролю дотримання параметрів проекту. Цільові плани. Контрольні дати та показники. Система контролю «витрати-графік» (C/SCS). Проекти в контрольованому середовищі (PRINCE), Моніторинг виконання в часі за витратами.

Якісний та кількісний аналіз ризиків проектів. Способи зниження ризиків проектів. Розподіл ризиків між учасниками проекту. Якісний розподіл ризиків. Страхування ризиків. Резервування коштів на покриття непередбачених витрат. Формування реакції на ризик.

Система стандартів ISO 9000, ISO 14000. Тотальне управління якістю (TQM).

2. ЕКОНОМІКА МЕЗОРІВНЯ

2.1. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств.

Економічна роль об'єднань підприємств. Корпоративна форма організації бізнесу. Моделі корпоративного управління.

Форми й види кооперування. Показники кооперування.

Типи холдингових компаній та їх особливості. Створення холдингових компаній. Управління холдинговим об'єднанням.

Сутність організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств та вимоги до них. Види організаційних структур управління об'єднань підприємств: лінійні, функціональні, комбіновані. Організаційні форми корпоративних структур. Характерні риси корпоративних об'єднань. Організаційно-управлінська база функціонування корпорацій.

Організація внутрішньої системи управління. Регулювання господарсько-організаційних структур.

Сутність та форми організації інноваційного процесу. Внутрішньо-фірмові форми організації інноваційного процесу. Організаційні форми зв'язку науки з виробництвом. Оцінка ефективності технічних та організаційних нововведень. Інноваційна політика об'єднань підприємств.

Внутрішня фінансова структура об'єднань підприємств. Теорія Модільяні-Міллера. Вартість компанії. Проблеми фінансів об'єднань підприємств.

Сутність промислово-фінансових груп. Типи промислово-фінансових груп. Управління діяльністю промислово-фінансових груп.

2.2. Економіка галузевих ринків. Методологія дослідження ринкових структур.

Сучасні концепції фірми: технологічний, контрактний і стратегічний підхід. Галузевий ринок. Показники розміру фірми.

Класифікація ринкових структур. Досконала конкуренція. Ринкова структура і її основні риси. Вплив віддачі від масштабу на рівновагу. Ціноутворення на рівні граничних витрат і його вплив на суспільний добробут. Монополія. Суспільні витрати існування монополії.

Показники монопольної влади. Коефіцієнт Бейна (норма економічного прибутку). Коефіцієнт (індекс) Лернера. Коефіцієнт Тобіна. Коефіцієнт Папандреу.

Модель Курно. Конкуренція в обсязі випуску. Функції кращої реакції. Рівновага в моделі. Вплив числа фірм на добробут. Модель неоднорідних фірм.

Модель Штакельберга-Бертрана. Цінова конкуренція. Існування рівноваги. Вплив виробничих обмежень, цикли Еджворта. Модель домінуючої фірми Форхаймера. Умови реалізації домінування. Статичне й динамічне ціноутворення. Модель «самогубного ціноутворення» домінуючої фірми. Порівняльний аналіз моделей. Вплив обмеженості виробничих потужностей. Можливість і стійкість змови. Динамічні стратегії.

Диференціація продукту. Вертикальна й горизонтальна диференціація продукції, підходи до виміру ступеня диференціації продукції. Найпростіші моделі. Монополістична конкуренція. Рівновага Чемберліна при монополістичній конкуренції. Просторові (адресні) моделі. Модель лінійного міста, «парасольки Хотеллінга», вплив структури витрат на рівень диференціації, послідовний вхід у галузь. Модель кругового міста Салопа, оптимальний рівень диференціації й диференціація при вільному доступі на ринок. Модель Ланкастера. Продукт, як сукупність споживчих характеристик. Модель вертикальної диференціації продукту Саттона.

Заходи концентрації. Індекс концентрації. Індекс Херфинделя-Хіршмана. Індекс ентропії. Індекс Джині Лоренсо.

Бар'єри входу в галузь. Витрати на вхід, безповоротні витрати. Блокований, утриманий і відкритий вхід у галузь. Ціноутворення й ринкові сигнали.

Злиття. Види економічних об'єднань. Типи злиття. Контроль злиттів з боку держави, світовий досвід. Ворожі поглинання. Причини поглинань. Мета і засоби поглинань. Варіанти боротьби з ворожими поглинаннями.

3. МАКРОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

3.1. Політика забезпечення зайнятості.

Повна зайнятість. Методи визначення рівня природного безробіття: розрахунок на основі зв'язку безробіття з інфляцією попиту; визначення величини природного безробіття через співвідношення кількості звільнених і працевлаштованих; структурний метод.

Інструменти державного регулювання природного рівня безробіття: допомога по безробіттю і діяльність державної служби зайнятості. Використання важелів ринкового саморегулювання. Методи державного регулювання зайнятості: економічні, правові, організаційні. Продуктивна зайнятість. Політика зайнятості, як елемент стабілізаційної політики. Активна політика - по-

літика створення гнучкого ринку праці. Інструменти активної політики зайнятості. Пасивна політика управління зайнятістю і її інструменти.

3.2. Монетарна політика.

Аналітична форма балансу Національного банку і грошова база. Чисті міжнародні резерви та їх достатність. Чисті внутрішні активи Національного банку. Грошовий мультиплікатор, як чинник грошової пропозиції. Зведений (консолідований) баланс банківської системи. Кінцева ефективність монетарної політики. Мультиплікатор монетарної політики.

Процентна політика центрального банку. Регулювання кредитного ринку. Оцінка обсягів наданих кредитів економіці комерційними банками (прогноз). Об'єкт кредитної політики центрального банку. Макроекономічне регулювання кредитних ресурсів. Політика обов'язкового резервування.

3.3. Макрофінансова політика.

Моделі здійснення фіскальної політики. Принцип ножиць. Теорія А.Вагнера.

Бюджетний баланс та методи його оцінювання. Модель бюджетного дефіциту. Джерела фінансування бюджетного дефіциту. Прострочена державна заборгованість та її наслідки.

Дискреційна та автоматична зміна чистих податків. Вплив на бюджет збільшення державних закупівель при дискреційній стабільності чистих податків. Вплив на бюджет дискреційного зниження чистих податків при незмінності державних закупівель. Вплив фіскальної політики за умов збалансованої зміни державних закупівель і чистих податків.

Обслуговування державою своїх внутрішнього і зовнішнього боргів. Платоспроможність держави.

Алгоритм фіскальної політики з урахуванням прямих і зворотних зв'язків. Визначення приросту ВВП з урахуванням ефекту витіснення. Мультиплікатор фіскальної політики. Нейтралізація ефекту витіснення. Ефект наповнення.

Чиста фіскальна політика на основі моделі IS-LM.

Державне регулювання фондового ринку.

Фіскальна політика в трансформаційній економіці. Флуктуація фіскальної політики. Система розподілу грошових доходів і соціальна справедливість. Принцип горизонтальної рівності.

3.4. Антиінфляційна політика.

Антиінфляційна політика у трансформаційній економіці. Сутність та основні принципи антиінфляційної політики. Три правила проведення монетарної політики та контроль за інфляцією. Таргетування інфляції.

Екзогенні змінні моделі цільового прогнозування інфляції. Грошова маса як інструмент досягнення цільової інфляції. Визначення темпів приросту грошової маси, які узгоджуються з цільовою інфляцією.

Рушійні сили, що приводять механізми інфляції у рух.

3.5. Зовнішньоекономічна політика.

Зовнішньоекономічна позиція країни. Аналітична форма платіжного балансу. Автономне і неавтономне фінансування платіжного балансу. Золото-валютні резерви і сальдо загального балансу. Виняткове та незабезпечене фінансування платіжного балансу.

Три покоління моделей кризи платіжного балансу: канонічна модель Кругмана, моделі спекулятивної атаки, моделі зовнішнього боргу з кількома рівновагами. Теоретичні концепції, що використовуються для коригування платіжного балансу.

Обґрунтування вибору видів торговельної політики. Інтеграція до міжнародних торговельних організацій. Прогнозування експорту та імпорту. Основні вимоги ГАТТ/СОТ і наслідки їх дотримання.

Державне управління рухом капіталу. Методи оцінки впливу міграційних процесів на параметри макроекономічної рівноваги.

Економічний механізм діяльності ТНК. Внутрішня фінансова структура ТНК. Формування та реалізація стратегій ТНК. Державне та міжнародне регулювання діяльності ТНК. Фактори і мотиви розвитку транснаціональних альянсів. Форми транснаціональних альянсів.

3.6. Політика економічного зростання

Застосування екзогенних теорій економічного зростання в практиці державного управління економічним розвитком.

Чинники моделей ендогенного зростання і їх вплив. Моделі ендогенного зростання.

Фіскальна політика, грошово-кредитна і валютна, митно-тарифна політика економічного зростання. Інвестиційне регулювання: класична і європейська моделі. Особливості стимулювання заощаджень у відкритій економіці.

Дилема між зростанням і стабілізацією. Концепція сталого економічного розвитку та урахування її вимог. Формування відкритої економіки, спрямованої на широке використання переваг світового ринку, міжнародного поділу і кооперації праці, транснаціоналізації і глобалізації виробництва.

3.7. Фінансове програмування як метод макроекономічної політики.

Модель фінансового програмування і висновки для макроекономічної політики.

Фінансова програма як багатосекторна система. Нефінансові та фінансові операції фінансової програми. Формалізована та цифрова матриця фінансових потоків. Знакова визначеність фінансових операцій. Міжсекторні потоки фінансових ресурсів. Балансова тотожність окремих секторів фінансової програми.

Зменшення поглинання як основний шлях покращення сальдо поточного рахунку. Методи скорочення державного споживання. Збільшення доходу за рахунок зростання чистого зовнішнього попиту та підвищення продуктивності інвестицій. Заходи по забезпеченню зовнішнього фінансування сальдо поточного рахунку.

Фінансове програмування і світовий досвід. Монетарна модель Міжнародного Валютного Фонду.

3.8. Макроекономічна антикризова політика

Теорія антикризової політики. Особливості кризових явищ. Державна антикризова політика. Завдання державної антикризової політики та її специфіка в Україні. Заходи та інструменти державної антикризової політики. Макроекономічний розвиток України. Стратегія інноваційного розвитку України.

2. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Ринкове середовище господарювання підприємств, типи ринкових структур та конкурентна поведінка підприємств.
2. Ринкова ціна і фактори її формування на макро- і мікрорівнях.
3. Види ринкових цін та прояв їх стимулюючої, синхронізуючої сигнальної функції.
4. Конкурентоспроможність та конкурентна позиція підприємства, чинники утримання конкурентної переваги.
5. Критеріальні та експертні методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
6. Змістова характеристика конкурентної переваги, «Аналіз пар», як спеціальний вид оцінки конкурентних переваг підприємства.
7. Класифікаційні ознаки конкурентних переваг підприємства, джерела конкурентних переваг.
8. Види діяльності при конкуренції, що входить у ланцюг цінності підприємства.
9. Конкурентна перевага і її типові стратегії.
10. Комплексний підхід до підвищення якості й конкурентоспроможності продукції.
11. Основні процеси підприємства: система економічного управління «витрати-випуск-прибуток».
12. Система контролінгу на підприємстві, стратегічний та оперативний контролінг.
13. Послідовність і зміст процедур прийняття рішень у системі економічного управління підприємством.
14. Системний аналіз, як основа прийняття економічних управлінських рішень
15. Методи прийняття управлінських рішень, вимоги до вибору методів економічного управління підприємством.
16. Роль бюджетування в системі економічного управління підприємством.
17. Поняття бюджетного процесу і бюджетного циклу, етапи бюджетного процесу.
18. Загальні принципи діагностики підприємства: класифікація факторів для побудови систем етіологічної діагностики.
19. Оцінка фінансової стійкості суб'єктів, як прикладної основи діагностики економіко-фінансової діяльності підприємства.
20. Основні типи моделей для діагностики економіко-фінансового стану підприємства: описові, предикативні, нормативні.
21. Концепція інтегрованого об'єктно-орієнтованого аналізу прибутку підприємства.
22. Методика рейтингової оцінки фінансового стану підприємства.
23. Експертна система діагностики та аудиту фінансово-господарського стану підприємства.

24. Загальна характеристика джерел інформації про активи, зобов'язання та власний капітал.
25. Основні терміни балансу підприємства та економічна суть господарських операцій, відображених у його окремих статтях.
26. Агрегування фінансової звітності для цілей діагностики.
27. Алгоритм проведення діагностики економіко-фінансової діяльності підприємства.
28. Визначення загальних пропорцій іммобілізації капіталу підприємства в його майні.
29. Системний підхід до управління проектами: склад елементів системи та їх взаємозв'язок.
30. Системний підхід до управління проектами: основні умови управління проектами.
31. Системний підхід до управління проектами: основні та локальні цілі та функції управління проектами.
32. Проектування організаційної структури управління проектами.
33. Види зовнішніх організаційних структур - традиційної, матричної, гібридної, модульного зв'язку, їх характеристика, умови використання.
34. Методологічні підходи до планування проектів.
35. Види проектних витрат, методика їх обчислення.
36. Система контролю дотримання параметрів проекту.
37. Якісний та кількісний аналіз ризиків проектів.
38. Система стандартів ISO 9000, ISO 14000, тотальне управління якістю (TQM).
39. Корпоративна форма організації бізнесу, моделі корпоративного управління.
40. Форми й види кооперування, показники кооперування.
41. Створення холдингових компаній, управління холдинговим об'єднанням.
42. Сутність організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств та вимоги до них.
43. Види організаційних структур управління об'єднань підприємств: лінійні, функціональні, комбіновані.
44. Організаційно-управлінська база функціонування корпорацій.
45. Організація внутрішньої системи управління, регулювання господарсько-організаційних структур.
46. Сутність та форми організації інноваційного процесу.
47. Внутрішня фінансова структура об'єднань підприємств.
48. Сутність та типи промислово-фінансових груп.
49. Управління діяльністю промислово-фінансових груп.
50. Методологія дослідження ринкових структур.
51. Сучасні концепції фірми: технологічний, контрактний і стратегічний підхід.
52. Класифікація ринкових структур: досконала конкуренція.

53. Ціноутворення на рівні граничних витрат і його вплив на суспільний добробут.
54. Класифікація ринкових структур: монополія.
55. Суспільні витрати існування монополії.
56. Показники монопольної влади.
57. Вертикальна й горизонтальна диференціація продукції, підходи до виміру ступеня диференціації продукції.
58. Індекс концентрації: Індекс Херфинделя-Хіршмана, Індекс ентропії, Індекс Джині і крива Лоренсо.
59. Бар'єри входу в галузь.
60. Злиття: види економічних об'єднань, типи злиття.
61. Ворожі поглинання: причини поглинань, мета і засоби поглинань.
62. Варіанти боротьби з ворожими поглинаннями.
63. Методи визначення рівня природного безробіття: розрахунок на основі зв'язку безробіття з інфляцією попиту; визначення величини природного безробіття через співвідношення кількості звільнених і працевлаштованих; структурний метод.
64. Інструменти державного регулювання природного рівня безробіття: допомога по безробіттю і діяльність державної служби зайнятості.
65. Інструменти активної політики зайнятості.
66. Пасивна політика управління зайнятістю і її інструменти.
67. Аналітична форма балансу Національного банку і грошова база.
68. Грошовий мультиплікатор як чинник грошової пропозиції.
69. Кінцева ефективність монетарної політики.
70. Мультиплікатор монетарної політики.
71. Процентна політика центрального банку.
72. Державне регулювання кредитного ринку.
73. Макроекономічне регулювання кредитних ресурсів.
74. Політика обов'язкового резервування.
75. Моделі здійснення фіскальної політики.
76. Бюджетний баланс та методи його оцінювання.
77. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.
78. Прострочена державна заборгованість та її наслідки.
79. Дискреційна та автоматична зміна чистих податків.
80. Вплив на бюджет збільшення державних закупівель при дискреційній стабільності чистих податків.
81. Вплив на бюджет дискреційного зниження чистих податків при незмінності державних закупівель.
82. Вплив фіскальної політики за умов збалансованої зміни державних закупівель і чистих податків.
83. Обслуговування державою своїх внутрішнього і зовнішнього боргів, платоспроможність держави.
84. Алгоритм фіскальної політики з урахуванням прямих і зворотних зв'язків.
85. Визначення приросту ВВП з урахуванням ефекту витіснення: мульт-

- типлікатор фіскальної політики.
86. Нейтралізація ефекту витіснення: ефект наповнення.
  87. Чиста фіскальна політика на основі моделі IS-LM.
  88. Державне регулювання фондового ринку.
  89. Система розподілу грошових доходів і соціальна справедливість, принцип горизонтальної рівності.
  90. Сутність та основні принципи антиінфляційної політики.
  91. Таргетування інфляції.
  92. Екзогенні змінні моделі цільового прогнозування інфляції.
  93. Визначення темпів приросту грошової маси, які узгоджуються з цільовою інфляцією.
  94. Рушійні сили, що приводять механізми інфляції у рух.
  95. Зовнішньоекономічна позиція країни.
  96. Аналітична форма платіжного балансу.
  97. Автономне і неавтономне фінансування платіжного балансу.
  98. Золотовалютні резерви і сальдо загального балансу.
  99. Виняткове та незабезпечене фінансування платіжного балансу.
  100. Три покоління моделей кризи платіжного балансу: канонічна модель Кругмана, моделі спекулятивної атаки, моделі зовнішнього боргу з кількома рівновагами.
  101. Теоретичні концепції, що використовуються для коригування платіжного балансу.
  102. Обґрунтування вибору видів торговельної політики.
  103. Інтеграція до міжнародних торговельних організацій.
  104. Основні вимоги ГАТТ/СОТ і наслідки їх дотримання.
  105. Державне управління рухом капіталу.
  106. Методи оцінки впливу міграційних процесів на параметри макроекономічної рівноваги.
  107. Економічний механізм діяльності ТНК: внутрішня фінансова структура ТНК.
  108. Економічний механізм діяльності ТНК: формування та реалізація стратегій ТНК.
  109. Державне та міжнародне регулювання діяльності ТНК.
  110. Застосування екзогенних теорій економічного зростання в практиці державного управління економічним розвитком.
  111. Чинники моделей ендogenous зростання і їх вплив, моделі ендogenous зростання.
  112. Фіскальна, грошово-кредитна, валютна і митно-тарифна політика економічного зростання.
  113. Інвестиційне регулювання: класична і європейська моделі.
  114. Особливості стимулювання заощаджень у відкритій економіці.
  115. Дилема між зростанням і стабілізацією.
  116. Модель фінансового програмування і висновки для макроекономічної політики.
  117. Фінансова програма як багатосекторна система.

118. Методи скорочення державного споживання
119. Монетарна модель Міжнародного Валютного Фонду.
120. Теорія антикризової політики.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ

Оцінювання знань вступників до аспірантури за результатами вступного іспиту здійснюється членами комісії на основі отриманих відповідей на питання білетів. Оцінювання відбувається за 100 бальною шкалою. Відповіді вступників оцінюються окремо за кожним питанням усіма членами комісії. Потім визначається середня кількість балів за результатами усіх питань виставлених членами комісії.

90-100 балів - відмінно - означає: відповідь правильна, повна, довершена, обґрунтована, достовірна, точна, не викликає сумнівів у членів комісії;

74-89 - добре - означає: відповідь правильна, достовірна з незначними неточностями, не викликає сумнівів у членів комісії;

60-73 - задовільно - означає: відповідь у цілому правильна, проте із значною кількістю помилок, неповна, неточна, недовершена, незакінчена, необґрунтована, викликає уточнюючі запитання у членів комісії;

0-59 - незадовільно - означає: відповідь неправильна, недостовірна, викликає дискусію у членів комісії.

Вступний іспит вважається складеним за умови отримання здобувачем не менше 60 балів - задовільно.

Іспит проходить в усній формі

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Автоматизована система аналізу та управління ризиками. Митна енциклопедія : у 3 т.; редкол.: І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін.; Держ. НДІ мит. справи. 2-ге вид. Хм. : ПП Мельник А. А, 2014. Т. 1. 592 с.

2. Андрейшина Н. Б. Аналіз сучасних підходів до моделювання економічної динаміки [Електронний ресурс]. *Інвестиції: практика і досвід*. 2015, №7. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2015/11.pdf

3. Афанасьєв Є. В., Рябека О. Г. Моделювання макроекономічних інноваційних процесів у системі державного регулювання розвитку економіки України [Електронний ресурс]. *Ефективна економіка*, 2013, № 6. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/efek_2013_6_63.pdf

4. Адам Сміт. *Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй*. К.: Наш формат, 2018. 722с.

5. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. *Чому нації занепадають. Походження влади, багатства і бідності* / пер. О.Дем'янчук. К.: Наш формат, 2022. 440с.

6. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підруч. у 2-х кн. Кн. 2: Мікроекономіка; ред. Панчишин С., Островерха П. К. : Знання, 2010. - 437 с.
7. Антикризове корпоративне управління: теоретичні та прикладні аспекти: навчальний посібник; С. С. Гасанов, А. М, Штангрет, Я. В. Котляревський та ін. К.: ДННУ «Акад. фін. Управління», 2012. 301 с.
8. Антикризоровий менеджмент: навч. посібник; Скібіцька Л. І., Матвеев В. В., Щелкунов В. І. та ін. К.: ЦУЛ, 2014. 584 с.
9. Блок У. *Приватні дороги. Людські та економічні чинники* / пер. Н.Афончина, В.Золотарьов. К.: Wellbooks, 2021. 532с.
10. Білоскурський Р. Р. Моделювання балансових систем «витрати-випуск» з урахуванням переробки відходів виробництва [Електронний ресурс]. *Науковий вісник Чернівецького університету*, 2012, випуск 623-626: Економіка. С. 306-310. URL: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Админ/Мои%20документы/Downloads/Nvchu_ec_2012_623-626_61.pdf
11. Буреннікова (Поліщук) Н.В., Буренніков Ю.Ю. *Математичні методи економічного аналізу: теорія і практика: навч. посібник*. Вінниця: ВНТУ, 2013. 292 с.
12. Бутко М.П. та ін. *Регіональна економіка в модернізаційному форматі: підручник*. К.: Центр навчальної літератури (ЦНЛ), 2020. 432с.
13. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
14. Вебер М. *Протестантська етика і дух капіталізму* / О.Погорілий. К.: Наш формат, 2023. 216с.
15. Гаєк Ф. *Шлях до рабства* / пер. С.Рачинський. К.: Наш формат, 2022. 208с.
16. Грем Макстон, Йорген Рандерс. *У пошуках добробуту. Керування економічним розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату*. К.: Rabulum, 2017. 320с.
17. Грантковська Г.Е., Косік А.Ф. *Макроекономіка. Навчальний посібник*. К.: Центр учбової літератури, 2019. 672с.
18. Гринчуцький В.І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. *Економіка підприємства: навч. посібник*. К. : Центр учбової літератури, 2010. 304 с.
19. Довгань Л.Є., Мохонько Г.А., Малик І.П. *Управління проектами: Навчальний посібник*; за ред. В.В. Дергачової. К.: КПІ ім. І. Сікорського, 2017. 429с.
20. Джеймс Рікардз. *Валютні війни. Витоки наступної світової кризи*. К.: Наш формат, 2018. 348с.
21. Економіка підприємства: Підручник. 4-е вид., доп. і перероб.; за ред. Г.А. Швиданенко. К.: КНЕУ, 2009. - 640 с.
22. Едеір Тернер. *Між боргом і дияволом. Гроші, кредит та реформування глобальних фінансів*. К.: Апріорі, 2020. 416с.
23. Ерхард Л. *Добробут для всіх* / пер. А.Лапчак, В.Сеник. К.: Наш формат,

2022. 384с.

24. *Інформаційна система щодо управління ризиками*. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції; А. Г. Чубенко, М. В. Лошицький, Д. М. Павлов, С. С. Бичкова, О. С. Юнін. Київ : Ваіте, 2018. С. 315.

25. Ігнатюк А. І. *Економіка галузевих ринків: навчальний посібник*. К.: ВПЦ «Київський університет», 2015. 448 с.

26. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>

27. Закон України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» від 27.03.2014 № 1166-УП [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1166-18#Text>

28. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 № 1702-УП [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

29. Кеннет Рогофф, Кармен Рейнгарт. *Циклічна історія фінансових криз*. К.: Наш формат, 2019. 544с.

30. Конституція України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

31. Козакова О. М., Забарна Е.М. *Макроекономіка : підручник*. Херсон: Олді-плюс, 2018. 428 с.

32. Карпець Е. П. *Використання таблиці витрати-випуск для формування збалансованої матеріально-фінансової стратегії розвитку економіки* [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/86355/15-Karpets.pdf?sequence=1>

33. Кораблін С.О. *Макроекономічна динаміка України: пастка сировинних ринків : монографія*. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2017. 308 с.

34. Лок Дж. *Два трактати про правління* / пер. П.Содомора. К.: Наш формат, 2023. 312с.

35. Лишиленко В.І. *Регіональна економіка: підручник*. К.: Центр навчальної літератури (ЦНЛ), 2019. 384 с.

36. Литвиненко К. О. *Мультиплікативна модель впливу інвестування на підприємницький сектор (на прикладі комерційної нерухомості)* [Електронний ресурс]. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016, №16. С. 41-45. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2016/11.pdf

37. Менгер К. *Принципи економічної науки. Перша загальна частина* / пер. Н.Афончина, О.Бялова. К.: Wellbooks, 2022.

Г. Статистичний аналіз динаміки макроекономічних пропорцій за даними таблиці «витрати-випуск» [Електронний ресурс]. URL:

<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1055/1/Статистичний%20аналіз%20динаміки%20макроекономічних%20пропорцій%20за%20даними%20таблиці%20«витрати-випуск».pdf>

39. *Менеджмент і адміністрування : підручник для магістрів*; колектив авторів: З.І. Галушка, А.А. Антохов, В.М. Запужляк, Б.Д. Сторощук, Ю.О. Терлецька, Т.Р. Заволічна, І.Я. Кузьмук. Чернівці, 2021. 437 с.

40. *Моделі ідентифікації макроекономічних дисбалансів в Україні : кол. моногр.*; за ред. д-ра екон. наук Скрипниченко М.І. ; НАН України, ДУ Інститут економіки та прогнозування НАН України. К., 2015. 544 с. http://ief.org.ua/docs/mg/Monogr_Modeli%20identyfikacii%20macroeconomichnyh%20dysbalanciv_2015.pdf

41. Мудрак Р. П., Бурляй А. П., Костюк В. С. та ін. *Економічна теорія: Навчальний посібник*. Умань: «Візаві», 2018. 720 с.

42. Мудрак Р. П., Лагодієнко В. В. Агроінфляція та індекс споживчих цін на продовольчі товари: порівняльний аналіз «Україна – ЄС». *Економіка України*, 2018, №1. С. 28-39.

43. Мудрак Р. П., Довгаль О. В. Актуальні проблеми глобальної економіки: зміни у світовому виробництві в постпандемічний період. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2020, Випуск 96, Частина 2. С. 116-131.

44. Мудрак Р. П., Довгаль О. В. Актуальні проблеми глобальної економіки: голод та недоїдання. *Український журнал прикладної економіки*, 2020, Том 5, № 2. С. 311-319.

45. Непочатенко О.О., Мудрак Р.П., Бечко П.К., Непочатенко О.А. Роль кредитного ринку в забезпеченні банківськими кредитами сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*, 2020, №23. С. 10-16.

46. Нестерчук Ю.О., Мудрак Р.П., Мельник Л.Ю., Чернега І.І., Власюк С.А. Теоретичні основи класифікації регуляторних механізмів розвитку підприємницької діяльності в аграрній сфері [Електронне видання]. *Ефективна економіка*, 2021, №7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9041>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.7.2

47. Нестерчук Ю.О., Мудрак Р.П., Мельник Л.Ю., Соколюк С.Ю., Власюк С.А. Вплив регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий процес та сталий розвиток регіонів. *Агросвіт*, 2021, № 13-14. С. 3-10. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.13-14.3

48. Nesterchuk Yu., Bchko P., Mudrak R., Sokoliuk S., Melnyk L. State tools for the development of entrepreneurial activity in the agrarian sphere. *Laplace em Revista (International)*. 2021. Vol.7. N. 3B. P.125-138

49. Майкл Портер. *Конкурентна перевага. Як досягати стабільно високих результатів*. К.: Наш Формат, 2019. 624с. ISBN 978-617-7730-65-0
50. Майкл Портер. *Конкурентна стратегія. Техніки аналізу галузей і конкурентів*. К.: Наш Формат, 2020. 424с. ISBN 978-617-7730-19-3
51. Mudrak R., Lagodiienko V., Lagodiienko N. Impact of aggregate expenditures on the volume of national production. *Economic Annals–XXI*, 2018, №172(7-8). P. 44-50. <https://doi.org/10.21003/ea.V172-08>
52. Mudrak R., Nyzhnyk I., Lagodiienko V., Lagodiienko N. Impact of seasonal production on the dynamics of prices for meat and dairy products in Ukraine. *TEM Journal*, 2019, Vol.8, No.4. P. 1159-1168. DOI: 10.18421/TEM84-08
53. Mudrak R., Lagodiienko V., Lagodiienko N., Rybchak V. Food Affordability and Economic Growth. *TEM Journal*, 2020, Vol. 9, Issue 4. P. 1571-1579. DOI: 10.18421/TEM94-32
54. Mudrak R., Lagodiienko V., Kordzaia, N. Industry Structure of Agri-Food Production and Consumer Food Price Index. *Scientific Horizons*. 2022. Tom 25. No7. P. 90-100.
55. Мудрак Р.П., Ревуцька А.О., Осіпова А.А., Пархоменко Л.А. Макроекономічна нестабільність – безробіття. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2021, випуск 99, частина 2. С. 103-115. DOI: 10.31395/2415-8240-2021-99-2-103-11
56. Мудрак Р.П. Макроекономічна нестабільність: інфляція. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 2. С. 10-17.
57. Мудрак Р.П., Лагодієнко В.В., Демченко О.В. Економічна складова сталого розвитку сільського господарства України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2022. Випуск 101. Частина 2. С. 141-152.
58. Мудрак Р.П., Лагодієнко В.В., Демченко О.В. Проблеми реалізації концепції сталого розвитку в аграрному секторі економіки України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 3. С. 204-2013. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-3-28>
59. Мудрак Р.П. ВВП України за категоріями кінцевого використання [Електронний ресурс]. *Ефективна економіка*. 2023. №2. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.1>
60. Мудрак Р.П., Грабек Я.А. Глобальні ланцюги вартості у виробництві продовольства та місце України в них. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2023. Випуск 103. Частина 2. С. 16-29. DOI: 10.32782/2415-8240-2023-103-2-16-29
61. Мудрак Р.П. Розподіл української зернової продукції між внутрішнім та зовнішнім ринком: стан, причини та наслідки. *Економіка харчової промисловості*. 2023. Том 15. Випуск 3. С. 3-12. <https://doi.org/10.15673/fie.v15i3.2743>
62. Мудрак Р.П. Інвестиційне забезпечення сталого аграрного виробництва України: стан та ключові ризики [Електронний ресурс]. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.10>
63. Мудрак Р.П., Андрусак Н.О. Ризики соціальної сталості аграрного виробництва України. *Збірник наукових праць Уманського національного універ-*

ситету садівництва. 2024. Випуск 104. Частина 2. С. 116-131. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-104-2-116-131

64. Мудрак Р.П. Диспропорційність глобального економічного розвитку. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2024. Випуск 105. Частина 2. С. 27-40. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-105-2-27-40

65. Мудрак Р.П. Інвестиційне забезпечення харчової промисловості України. *Food Industry Economics*. 2025. Том 17. №1. С. 54-61. <https://doi.org/10.15673/fie.v17i1.3104>

66. Мудрак Р.П. Глобальна демографічна проблема: суть та способи вирішення. *Збірник наукових праць Уманського національного університету*. 2025. Випуск 106. Частина 2. С. 457-470. DOI 10.32782/2415-8240-2025-106-2-457-470

67. Мудрак Р.П., Козак К.Б., Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В. Стан та перспективи надходження інвестицій в економіку України. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 18. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16698446>

68. Козак К.Б., Лагодієнко Н.В., Мудрак Р.П., Ларіна Т.Ф. Трансформація інвестиційної політики під час війни та післявоєнного відновлення. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 19. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16751528>

69. Мудрак Р.П. Молокопродуктовий підкомплекс України: стан і перспективи розвитку. *Збірник наукових праць Уманського національного університету*. 2025. Випуск 107. Частина 2. С. 296-305. DOI: 10.32782/2415-8240-2025-107-2-296-305

70. Мудрак Р., Лагодієнко В., Осіпова А., Фротер О., Власюк С. Вплив національних заощаджень на темпи економічного зростання. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2026. Том 2. №67С. 416-432. DOI:10.55643/fcaptr.2.67.2026.5084

71. Олійник Д.А. Механізм формування банківського процента на макроекономічному рівні та його економіко-математична модель. *Економіка України*, 2017, №2. С. 73-89. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2019.02.073>

72. Останкова Л. А., Шевченко Н. Ю. *Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками: навч. посіб.* К. : ЦУЛ, 2011. 256 с.

73. Панчишин С. М. *Макроекономіка: Методичні поради та плани практичних занять для студентів економічного факультету освітньої програми «Міжнародна економіка»*; вид. 10-е, перероб. та доп. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. С. 118.

74. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. *Економіка та фінанси підприємства: підручник*. Львів, 2015. 408 с.

75. Поченчук Г. *Інституціональний розвиток економіки в умовах фінансової глобалізації: монографія*. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 420 с.

76. Податковий кодекс України: [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

77. Резнікова Н.В., Панченко В.Г., Іващенко О.А. Від ревізії економічної теорії до ревізії економічної політики: пастки нового макроекономічного кон-

сенсусу. *Економіка України*, 2021, №3. С. 19-40.
<https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.03.019>

78. Резнікова Н.В., Панченко В.Г., Іващенко О.А. Від синтезу економічних теорій до політичного консенсусу: монетарно-фіскальні дилеми макроекономічної стабілізації в умовах коронакризи. *Економіка України*, 2021, №4. С. 3-29.
<https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.04.003>

79. Роберт Райх. *Врятувати капіталізм. Як змусити вільний ринок працювати на людей*. К.: Наш Формат, 2018.

80. Сокольська Т.В., Юхименко П.І. та ін. Глобалізація та політика національної безпеки. К.: Центр навчальної літератури, 2021. 408с.

81. Талер Р. *Поведінкова економіка. Чому люди діють ірраціонально і як отримати з цього вигоду (оновл. вид.)* / пер. С.Крикуненко. К.: Наш формат, 2021. 464с.

82. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. *Планування діяльності підприємства : навч. посібник; [3-тє видання]*. К. : Каравела, 2008. 352 с.

83. Фесенко Т.Г. *Управління проектами: теорія та практика виконання проектних дій: навчальний посібник*. Х.: ХНАМГ, 2012. 181 с.

84. Чандрен Наїр. *Держава сталого розвитку. Майбутнє урядування, економіки та суспільства*. К.: Наш Формат, 2020. 288с.

85. Чалмерс Дж. *Японське економічне диво. Як професійна влада та бізнес збудували провідну економіку світу* / пер. Р.Клочко. К.: Наш формат, 2022. 456с.

86. Юхименко П.І. та ін. *Конкурентоспроможність підприємства: підручник*. К.: Центр навчальної літератури (ЦНЛ), 2020. 320с.

87. Thilak Ranaweera, Jos Verbeek. The revised minimum standard model extended (RMSM-X). *Integrated global models of sustainable development*, Vol. I. <http://www.eolss.net/sample-chapters/c15/e1-47-06.pdf>